

**Borger-koutje gehouden tusschen twee gereformeerde
persoone gheboortich van Schoon-hoven waer van den een
t'Utrecht woonachtich is reysende van Utrecht na de vaert :
waerin verhaelt wort het grouwelijk ghevoelen, van eenighe
dwael-gheesten schuylende onder de remon-strant tot Schoon-
hoven, ende hoe Godtsalichlijck ... de selve bejegent sijn,
vander hooch-geleerde D. Arnoldus Montanus**

<https://hdl.handle.net/1874/20614>

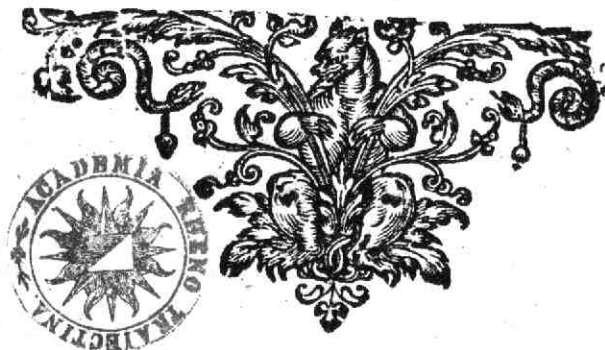
160
71

BORGER-KOUTJE

Gehouden tusschen twee gereformeerde
de persoone gheboortich van Schoon-hoven waer
van den een t'Utrecht woonachtich is Rey-
fende van Utrecht na de Vaert. *MB 761*

Waer in verhaelt wort het gr ouwelijck ghê-
voelen, van eenighe dwael-gheesten schuylende onder de
Remon-strant tot Schoon-hoven, ende hoe Godt-
salichlijck, Ende gheleerdelijck, de selve beje-
gent sijn, vander hoch-geleerde *D Arnoldus*
Montanus. Dienaer des Goddelijck woorts
tot Schoon-hoven, t'samengestelt door
den hoch-gheleerden. L.D.I.P.

Omne malum nascens facile opprimitur : inveteratum
fit Plerumque Robustus, Cicer Philip. 5.

Gedruke inde Wijde Werelt tot dienst,
van alle Liefhebbers der waerheyde

W T:G E V E N

Volgen den 9. gebodt van sinodus
gevonde op den Berch tuffche Godt en Mofis
namelijck gy en fult geen valsche getuygeniffe
geven van uwe even naften

Dirck.

Ik wens u goeden dach Jan buur waer lept de Keys na toe.

Ian.

Ich soude eens na de Vaert-toe vare.

Dirck.

So doe ick doch soo moghe wy maelhandere soo beer geselschap houde.

Ian. Moetghy noch verder wese als de Vaert.

Dirck. Int Godt belieft soo hoop ick t'about te Schoonhobe te zijn.

Ian. Hoe gaet het toch te Schoonhobe al / isser niet nieus.

Dirck. Jaet voor u noch wel / al soo u l. een gheboze Burger van die plaets bent en altans t' Atrecht woonachtich sal ick u l. ydts verhaele t' geen daer nu costelijck is gebeurt.

Ian. Ep toch wat is dat.

Dirck. Daer woone tegenwoordich luyde die een grootwelijck geboelen hebbe.

Ian. Daer heb ick lest van ghehoort: van loobaerdige luyde die mijn eens waere come besoecke / maer ep liebe seght my nu doch eens wat eygentijche van de saech is.

Dirck. Wustert dan toe / dese luyde sijn Godt-loose heeste Pelagiaue en Sociniane

Ian. Waerom geeft men die luyde sulcke leelijke name.

Dirck. Om datse Godt en Christi versakers sijn: Ja zy achte de doot Christi niet: Spzke qualijck vande Schzifturs soo dat een Turck van Godt Christo ende H. Schzift beter spzke soude als die luyde.

Ian. Dat soude boozwaer gzuulijck / sijn so dat waer was / maer soude men dat wel met waerheyt cummen na segge en bewijse.

Dirck. Ja doch / en op dat ghy niet en behoest te twijfelen / soo sal ick u l. op gheen luyde wyse die los in haer dinge sijn en gheen hemnis van saecke en hebde t'is D. Montanus selber diet seyt en dat niet van hooze segge maer hy heeft het selber onder socht en met een getuyge daer by soo dat gy daer niet aen en behoest te twijfelen.

Ian. Daer heeft D. Montanus, gheen weer gedaen om die luyde tot bekeeringshe te brenghen.

Dirck. Ja hy doch wel deghelijck maer hy en heeft aen haer niet te weech cummen brenghen alsoo sy by wat hartmeckich sijn maer op dat u l. selber mach oozdeelen soo salich u l. den geheelen handel gaen verhaele den eersten is ten hupse van D. Mon-

canus selber geweest berlede Jaer inde na Sommer 1661. daer gecomen sijnde begosten
sp met maeklander te spreken of men ymant wel met den naem van Sociniaen ofte
Belagijaen of eenige andere haetelijke namen tegen ymants danck wel mochte noe-
men: De man meerde neen: D. Montanus meende ja ende betwees hem dat wel bon-
dich met het exempel Christi en seide Christus noemt een Fariseen een Fariseen en een
Zadduseen een Zadduseen en seide ergo mach ick oock wel een Sociniaen een Socini-
aen noeme als ick en weet doen antwoorde den andere seer leppich en seide dat dat
geen bewijs en was: En gantsich ten ppoost niet en diende en doen liep het boort int
kwilt soo datmen seyt dat hy. D. Montanus by de mou troch en hem seer spottich en
leppich toe sprack: soo dat D. Montanus oock seherp tegens hem sprack alsoo hy daer
reden toe hadde want saluen soo een Predicant soo leppich toe spreken: dat het dient
Sociniaen al byp bont moet ghemaech hebben bijeli daer aen: dat hy eenige dage daer
naer op 't Stadt-hups most danse al waer hy byp wat geschropt worde / dat is nu
van den eerste want dunct u van sulkeen quantie hoozt nu eens bande tweede die is
berlede May te Schoonhoven comen woonen ende verheerde strack by den andere: so
datmen suspicie hreest dat hy mede met die Ketterp besmet was: en alsoo hy een suster
heeft va onse gemeente: die hy al byp wat hart viel om haer bande gereformeerde Kere-
ck te trecke D. Montanus daer van berwitticht sijnde is tot last bande Magistraet soo
hy seyt: met sijn ouderlingen daer na toe gegaen daer gecomen sijnde spoogh hy sulche
Godtloosheyt tot van Godt Christi ende. H. Schiztur dat. D. Montanus Stouet-
dachs daer aen inde volle Cathecisatie met noeminge des persoons dat hy noch sijn le-
be sulcken Godt-loofen beest niet meer had hooze spreke / ja dat een Turck beter van
Godt. Christi ende H. Schiztur soude spreke als hy en somma sp ghaen door heel
Schoonhoven hooz groot Ketterers. Ja hy sommige hooz Godt verfaekers en de wijs
het van soo een loof waerdich Man van daen comit als. D. Montanus is met en ge-
tuyge daer hy meen ick niet dat gy of ymant rede soude hebbe om daer aen te twijfelen
Jan. Ja seker buurman / ick hooz nieu toe / want ick hebt van loof waerdige lypde
die de saeck wel weete heel anders hooze segghe / die segghe dat het geen Ketterers sijn
maer goede buzghers / en wat de ghelooft waerdicheydt van. D. Montanus. persoon
belanght laeten wy gaern in sijn waerde en / al offer al pds is waer door sijn ghe-
loof waerdicheydt soude moghe ghekrenckit worde / willen wy lieber de liefae als den
haer tot onsen raets. Man nemen / alsoo de liefae de veelhepdt de sonde bedeckt / ende
wat dese saeck aenghaet meen ick niet dat mijn ymande qualijck ofniemen sal dat
ick daer aen twijfel / alsoo ick het teghen deel met suffesante Kede meen te bewijse /
soo segh ick dan ront wt dat die lypde sulche Ketterers niet en sijn / en dat. D.
Montanus met die lypdeonchristelijck heeft ghehandelt / maer wat dan die lypde be-
langht sp staen gaeren bekent datse ons gereformeerde inde vijf bekende punten glade
teghen sijn als daer is / de absolute Predestinatie met den aen-kele van dien ende by
abontuur noch in verscheyde andere puntien meer als van Conscience dwant
Ketter dooden en segghe haer dat niet te Schame / alsoo hy verseker meenen te
sijn dat het selve is met Godts woorz overeen comende ghelijck het de Remonstrante.
In hooztijde ende nu noch het selve ghestaende houden ober welcke gheboele
mensche hooz de heele werelck boven andere mensche niet en behoozt hooz Ketterers wt
te klype En wat het hooghe stuck bande trinitet en den persoon Christi aen-
gaet bekeme sp ander niet te gheloohe als conform de Schiztur / 't welck van nie-
mant met recht teghen ghesproken kan worde ghelijck hier naer blijken sal als ick u l.
de epgijene woorde bande lypde sal hooz dazghe / ende wat den eersten aen gaet die men
den.

den grooten Sociniaen noemt blyk selber wt u eyge berhael / dat hy van die dinghe met. D. Montanus niet een woort gesprocke heeft er go soo weet. D. Montanus wt de Man selve met wat hy daer van gevoelt / 't welck al een groote mis stach is ten ander 18de Man hy. D. Montanus ontboode gewest niet om met hem te disputere maer wt anders oorzaeck / namelijk / om hem selve te supheren banckenige / onwaerheyt die hem of D. Bremerus te last was ghelept / van een seker disput dat D. Montanus, en D. Bremerus t' samen hebbe soude waer van D. Monranus seyde dat D. Bremerus den eersten aenleeder van het Disput was t'welck niet waer en was / de Man dan daer gecomen sijnde met noch een loofwaerdich Persoon bont daer noch een loofwaerdich Persoon van de sijde van D. Montanus, ende Inplaets van te onder soecke waer het alreys lach begoft D. Montanus, een langhe / prologhe te make / en te roeme van sijn boozsichticheydt Verstant en Menozi / en mede van sijn goede renome ende begoft D. Bremerus te beschuldighe van onverschichticheyt / ende de Remonstrante te schelbe booz Pelagiane en Sociniane / doen seyde de Man datmen teghens ymants danck sulcken namen niet en mocht noemen en nam dat aen te Bewijse / waer op doe D. Montanus Antwoorde gelijk gy flus wel seyde dat Christus noemde een Farisee en Fariseer / en een Sadducee en Sadducee welcke bewijs de Man gants niet en achte als tot de saeck niet dienende alsoo die name niet haetelyk en ware noch tegens haer danck en gheschiede / ende om doen te Bewijse dat D. Montanus qualijk dede ymant sulcke haetelyke name op te dichte / waer dooz datmen te kenne geest dat se mensche dienaers en niet Christu dienaers sijn / soo seyde de Man teghens D. Montanus gy bent en Calbnist t'welck Montanus othende en seyde dat hy een Christen was / waer / op de Man van ghelijke seyde ich ben geen Sociniaen maer een Christen / ende alsoo ich veel meer rede hebbe Socijn niet booz mijn Meester te erkenne als gy Jan Calvijn / soo hebt ghy tegen u selve bewese dat se qualijk doen ymant sulcken namen op te dzinge en booz het volck haetelyk te make / en seyde doe Antwoort nu als een Man / doe begon D. Montanus seer hinderlijck teghen de Man wt t' bare en seyde wat comt mijn hier ober in mijn eyghe huys / hy Vader Joppie D. Camp huys en somwijle hoer hy leelick wt dzeppende de Man met de Maghistraet / en schelbende booz een Sociniaen tot ober de straet toe welcke sommige Persoone die het hoorde niet wel in haer ooze en klonck en op dat ghy nu de spottege en leppege woorde weet die de Man D. Montanus gaf die sijn dese dat hy hem noemde maer / alsoo de Man dat spzeek woorde ober hem heeft doch niet spotende / en seyde oock dat hy seer in sijn oordeel bedroge was alsoo hy meende dat D. Montanus een wijs boozsichtich en lanckmoedich Man ende nu het teghen deel bevondt en oock als D. Montanus hem dzeppde met sijn Boer de groote jonghe so D. Montanus hem noemde seyde de Man gy en behoef niet geen Jongens te comen / gy fout het self quaet genoeg hebbe / siet daer hebt gy t' al sijn dit nu rede om soo wt te bare booz-waer een arme rede / daer soo een rijk Man in kennis als D. Montanus is hem selve daer ober soo niet en had behoefte te ontfette sie daer buurman daer is de saeck in oprechticheydt soo se gheschiet is ende delwijl de geene die het gehoorz hebbe het selve niet anders en kunnen segge en D. Montanus selber bekent op die rijt te berre gegaen te hebbe meen ich niet dat gy of ymant ter Werelt daer tegen sal hebbe / en het hadde te wensche gewest dat dit boozbal D. Montanus, hadde gestreckt tot een spoorom in het toesornende hem selve wat boozsichtiger met sijn eben Mens te handelen.

Dirck. Het moet Alsoo glade niet gaen met de Man dat hem / de Bozgemeester sozshobde doen se hem op het Stadt-huys ontbode hadde.

Ian. Als men soo vande Burgemeesters spzeecht soo dunckt mijs dat men se geen respect ghenoech toe en draegt / want dat is soo veel of de Heere Burgemeester een besjaghe ofte ghewoonte hadde / alser pmandt van hare Burgere dooz. Misverstant een klapne sou begaen strack schrobde of met een Brieffe dreygde gelijc men seyt op dat gy het van te dege sou wecten sal ich het u l. perfect verhaele de Heere Burgemeesters vernomen hebbende / dat de Man met eenige van onse Gereformeerde Broeders / verschepe / mael op haer verzoek hadde gedisputeert / waer tot de Heere Burgemeester oordeelde dat eenige onlusten onder de Burgery soude veroorzake / oock tot schade van de Man selve soo hebbe de Heere Burgemeester om dat onheyl booz te comen de Man ontboden / ende als Vaders van de Burgery hem vaderlijc vermaent / hem int toecomende daer van te wachten / op dat hy selver geen schade quam te lijde / welcke hermaningh hy gaen ghehoorzaemt / ende alle tijt gehoorsame sal / hem vergenoecht houdende sijn geboelen volgens sijn Conscientie te moge belebe / ende wanneer hem pmandt int particulier tot stichtinge of verbeteringe mogen daer van aen spreke rede van sijn geboele te moge geben / volgens de bernaing des Apostels Petri.

Dirck. De Man moet eben wel den besten broer niet sijn / dat hem D. Montanus, booz vader Joppie en. D. Camp-huyse tot schelt / hy moet al eens / buyten eens gespeult hebbe want pman te verwoyte dat hy Vader is om dat hy wettelijke hindere heeft dat is geckie werck.

Ian. Maer en weete epphenlijc niet waer hem de name van daen comen / diemen hem somwijle al spottende hem op t' straet naeroept /

Dirck. Neen ich anders niet als dat het wat quaet moet beduyde / want anders soude het geckie werck weese pman tot quaetheyt met sulcke name te schelde / boozt en weet ich noch niemant van alle die hem daer mede schelde Ja D. Montanus selber niet wat het te segge sp maer de naem van D. Camp-huyse dat is om dat hy buyten op t' stoel Inde Armaense Kerck gepzeecht heeft.

Ian. Dat is secker geckie werck / dat men pman scheldt en tot krijt met naemen diemen selfs niet en weet watse te beduyde hebbe / maer op dat gy en alle die hem daer mede schelde en. D. Montanus selve op hout van sulcke groote gecken werck te plegen soo sal ich u segge waer hem de namen van daen comen / de naem van Vader Jop / comt hier van daen / sijn Grootvader / met namen Jop Michiels / was een trefelijc Burger van Goude / ende van een ygelijc seer bennint / ja ooc een kloech Schipper die van der Gou / op Engelant voer ende alsoo op die tijt / namelijk ober 40 a 50 Jaren veel Engelsche Edelluyde alhier in dese Lande in Garnisoen lage als oock mede tot t' Goude aen de welcke hy veel Vaderlijc plichte betoonde / als met vermane en / raet gevinge / ende alsoo hy een out Man was / gaben sp hem den naem van Vader Jop ende als hy tot Engelant quam haer gelt en goet watse van doen hadde mede bzacht / soo datse ghemeenlijc hy ghebreck van gelt tegens haer weert ofte waerdinne seyde als Vader Jop comt tot Ingelant wien sal paeye booz alen na dese loffelijken Vader Jop is desen Jobhantzijcse genoemt / en gelijc dat veel gebeurt dat men naem draecht handen Persoon nae de welcke men genoemt is / wat dunck u nu sulken niet alle onse gereformeerde susters en broeders ende D. Montanus selve / haer selve moeten schame / als gy haer dit comt te segge / ober sulcken grooten gecken werck / datse de Man als tot verachtinge met sulcke naem schelde / wat nu de naem van. D. Camp-huyse belanght die comt hier van daen / dat op sekerer tijdt dat de Remonstr. Predicant sieck was /

de Ouderlinge / hem bescheydenmael besochte van dat hy soude een Predicatie hoor-
lese de welck hy epndelijck dede en dat wt de wercken van D. Camp-huyse siet is dit nu
niet hinderlijck hem daerom soo wt te hirpte en by het botte volck hatelijck te maecte ick
meen wel ja.

Dirck. Iffet soo gelege met de saetck so is het recht qualijck gedaen soude het met den
anderen oock soo ghelege weese soo gae ick mijn leben soo licht niet meer op het segghe
van de Predicante aen.

Ian. Ja t' doch t' is met den andere oock al heel anders gelege als gy my flus sepde/
want isser pman inde Weerelt byp van socinistery / soo is hy want ick ben versekerd/
dat hy hem aen niemandt en hint als aen den Heere Christi en sijn Heylich Eban-
gelium / en t'geen dat gy mijn sepde / dat hy qualijck gesprooke soude hebbe van Godt/
Christi / ende H. Schrijture dat ghelooft ick dat t' eenernael onwaerachtich is / want
hy heeft mijn selver geseyt dat het niet waer en is en oock met eenen wat sijn gevoelen
daer van is.

Dirck. Op liebe gheeft eens rede waerom/om dat gy de Man beter ghelooft als D.
Montanus, daer hy een getuyge by heeft.

Ian. Dat wil ick gaern doen hoor eerst soo kan D. Montanus veel licht een misver-
stant hebbe/de wijs hy seer tolerijck is / en deur sijn groote geleertheit seer geboelich als
hy met pman Disputeer ten andere dat de getuyge selver so ongebonde niet en sprecht
van de Man als D. Montanus tenderde de Man onthent het/en is ooc een geloofwaer-
dich Man / te vierde de vrou bande Man die het oock gehoozt heeft en haer Man in
gheboele teghen seyt ront wt dat D. Montanus ten hoochste van haer Man qualijck
sprecht ten vijfde dat niemant ter Werelt niet waerheyt kan segghe dat hy bande H.
Driebuldi cheyt of bande Godheyt Christi of de H. Schrijtur anders sprecht of ge-
looft als inde Confessie der Remonstr. is wt ghedzucht / namelijk dat Godt wordt
aenghemercht onderscheydentlijck in drie Persone of self standichede sulckx als on het
selbe in Gods woort is geopenbaert dese sijn Vader / Soon / en H. Geest / want het met
de Goddelijcke Persoone of selfs standicheden alsoo gelege is dat de eene niet voorzge-
hacht noch gegeneert / d' andere van den Vader voort ghehacht is door generatie als
des Vaders eenich Gebozen Soon ende d' andere vanden Vader en den Soon voort
comt of vanden Vader wt gaet door den Soon / ende dat de Heere Christus is waer-
achtich eeuwich God en te gelijk volkomen Ghechweerdich mensch en wat daer vorder
in haer Confessie ran gelese hoorde / het welcke oock onse 4 Professore van Leyden ver-
claere in hare censure Pag. 200 tegens de ober een stemminge des geloofs niet te sry-
de / bande H. Schrijture datse is hilaer en volcomen en den eenighen regel van al ons
doen en laete / wat dunck u nu so pman lust hadde om D. Montanus, sijn eyghen segge
wederom te rugte te haerse soude die niet wel niet recht moge segge dat het Godloos en
Beestelijck van sijn Eben naeste gesproke is en dat noch in een volle Censuresatie / hoor
Ian alle Man / Ja dat een Heyden of Turck beter soude doen als hy. Want waer
sprecht een Turck soo van Godt en Christi ende de H. Schrijtur als dese Man ende
waer soudemen soo een Turck binde / die soo met sijn onschuldige Eben mensch sou-
de handelen als D. Montanus doet inde heele Werelt niet / sie daer Buurman dat sijn
mijn rede die mijn beweegte om te geloobe dat die luyde sulcke Ketters niet en sijn als
gy u selbe in beest / en dat D. Montanus en al die geen die de luyde schelde bespote qua-
lijck mensche te hooft qualijck doen.

Dirck. Ick hoor wel dat gy groot reden gheeft / maer kan qualijck gheloohe dat D.
Montanus

Montanus. sulcken grooten mis-flach begaen soude hebbe: soo de Man soo qualijk van Godt Christo en de H. Schryftur niet ghesprooche heeft soo moet D. Montanus een Consequensie getrocke hebbe / daer sulck wt volcht t'waer anders onmogelijc.

Ian. Een Consequentie te trecke tegens pinants danck is qualijk gedaen en by name in sulcke saeche daer de luyde soo leelick woorde ober tot geketete/ende noch veel slimmer ist datmen het gebolcht datmen selfs maecht de luyde booz de egge woorde bande party inde hant steect boozwaer een onber/schoonelijche onber/sichticheydt by exempel als de Arrimiane seggije dat wt onse Leere bande Absolute verkiepinghe en verwerpinghe noot-sackelijc volcht dat Godt tot den eenighe Auteur van de sonde woort ghe-maecht en hoe quaelijck soude wy ons houde als sy seyde dat dat onse epghe ne woorde ware t'is een saecht die strijt tegen/ die Natuur en Schryfture die Leert dat al wat gy wilt dat u de Menschhe doen doet ghy haer dat oock dese Les hadde dunct mijn D. Montanus wel wat heter mogen betrachte.

Dirck. Hoe je praet bekants ofmen de Ketters of dolende Menschhe al most laete begaen sonder eenich gewelt daer op te doen op darsen van haer Ketterey affstaen / ende wedercoznen niet Werlepd en woorde dat en kan ich soo niet verstaen/want Christus dreef selfs de Hoopers en verhoopers met een gheesfel wt den Tempel en Paulus bekeelt de Ketters / die by hem selbe veroordeelt is te schoutwe.

Ian. Neen / dat meen ich niet datmen de doolende sal laete sonder aen hem eenige middelen te ghebruyken / maer sulcke die ons de Schryftur raeren in boozgaet / ende niet sulcke middelen als men aen dese doolende heeft ghebruykt ende op dat ghy klaer siet / welcke de beste sijn soo sal ick u nae mijn oordeel / bepde haer bruchte en wt-werkinghe eens boozstelle / wy Leese 2. Timoche. 3. Cap. 24. dat daer den Apostel Leert dat een dienst knecht des Heere moet niet strijden maer vriendelijc sijn tot een epgelijc bequaem om andere te Leere / ende de quade te verdraghe / de gheene die tegen staen met alle sachtmoedicheydt onder wijfende of hem Godt t' eenighen tijt gabe/ dat sy hem behere de waerheyt bekenne ende dat sy bande bande des Dwibels ontgaende /vande welcke sy gebange sijn ontwaechen tot sijnen wille / o heylsame Leer-ringe booz alle dienst-knechten des Heere/sie daer buurman sulcke middelen moetmen gebruyken/naemelijc/ vriendelijcheyt/ Sachtmoedicheyt en wijsheyt / wt Godts woort de selbe ondergaen / want Godts woort wel gebruyck sijnde heeft groot kracht en klem op het Herte der doolende want het selve is Scherper als een twee sydent swaert / ende is nut tot Leeringe / tot wederlegginge tot verbeteringe / tot onderwij-singhe/ die inde Rechtveerdicheydt is / op dat de Menschhe Godts/ volmaecht sijn tot alle goede werck volmaectelijc toe Gherust en soo Leert oock / den Apostel Paulus 2 Thimoti. Cap. 4. 2. Predicht het woort houdt aen tijdelijc en ontijdelijc weder-leght bestraff/ vermaent maer hoe / met alle sachtmoedicheydt en Leer en siet nu eens met eenen hoe dat onsen Salichmaeker ghehandelt heeft met de doolende / die de Schryft niet wel en verstonde ja die al by verder doolde als dese/ namelijc de Sadduceen welcke niet en geloofden datter een opstandinge soude sijn / heeft Christus haer wel wt ghescholde booz Ketters booz Godt verfaekers of Godloose Beeste gelijc als men dese Menschhe doet die de opstandinghe Geloeve bepde van Rechtveerdige en on-rechtveerdige / boozwaer neen/ maer sy secht ghy dwaelt niet wetende de schryfte / en heeftse alsoo Sachtmoedich de selbe gheleert / ende de Mont gestopt/ en sonder twijfel veel vande selve Bekeert en tot het Ghelooft ghebracht heeft sy die de Mont der waer-heyt selfs is en wel versekerd dat sijne Leer de eenige waerachtige en Goddelijc Leer was

was/ alsoo met den dolende gehandelt hoe veel te meer behooze dan wy die niet meer en hebbe als anders/ naemelyk/ de Schizture met onse Eben naeste te handelen / siet nu eens hoe dat nu het doen van D. Montanus, daer mede ober een comt/ en waer toe dat het nut is/ waer anders toe/ als de luyde inden haet van alle ontweerende Menschhe die doch de meeste sijn/ te hzenghe en Peeringe loos met Wyfen Kindere op den Dyck te helpe en by ghebreck van Godbzuchtige Maghistraet te Lant wt ofepndelyk / aen de staech/ te helpe / gelijck als de beginsele daer al van sijn/ want ick heb booz de waerheyt boozen segge/ dat seker die tijt al eenige Burger's haer hups schouwde/ hoe wel eens sijn Wou een suster van onse Gemeente is / ja dat eenighe al hande gequalificeerde Wouwe/ wel ront wt durde segghe datmen sulcken als dat sijn behoort wt 't Landt te Wannen/ ja datse die Manne samen ober het Straet gaende bespote en quajgh/ bande selbe spreke eben of het Menschhe ware daer gheen verbuuren aen en was en onwaerdich 't Gheselschap van alle Menschhe / soo dat het schijnt de beste luyde te sijn die ley-nichts van die luyde weeten te spreken daerse soo doende nochtans de beste ner ghetis na en sijn/ ja de oplopende Boosheyt loopt so heer dat eenige van onse Gereformeerde Susterties haer niet en schame die luyde in Presentie te segghe/ datse arger als de Dupbel selber sijn ja oock God veracker's / en dat noch slimmer is soo is al u volck / oock / schelde en lasteren alsoo die ghene die haer int minste niet en hebbe misdaen o buyle Boos heydt / en dat sijn noch al sijne susters oock/ of sy willent wefe/ siet nu eens Buurman / wat boose reden of boose seede verwecke/ of liebe wat sal nu een ongheloo-bich of een die buypen ons is segghe als hy dese handelt hoozt sal hy niet segghe/ sijn dit Christen endie haer Werommen de eenighe waerachtighe Kelighe te hebbe ende Christus booz haer Patroon / en handelen sy soo met haer eben Menschhe/ ja eyghen Burghers die haer int 't leven niet en behoeben te wijcken / dat en moet de rechtan Kelighe niet sijn / ende alsoo bezoghe sijnde bande Mont Christene sullen sy de Christelijcke Kelighe comen te Bespote / ende alsoo met recht come te segghe ghe-lijckmen van een/ sept in Westindien gheweest te hebbe dewelcke bande gheen die haer booz Christene wt gabe ende hem van een heyden een Christen wilde maeke om Barmhertich ghetracteert worde / vzaeghde aen haer waer hy onghelooibich sterbende varen soude / Antwoorde sy hem inden Hel by sijn boozvaders ende soo hy ghelooibich stierf by haer inden Hemel gaf haer tot Antwoordt dat hy liever onghelooibich wilde sterbe en by sijn Barmhertighe boozvaders in die Hel te baere / als ghelooibich indien Hemel/ daer sulcke onbarmhertighe Christenen sullen wesen / soo dat eener wel te recht gheseyt heeft bande gheene die contrary haer belijdenis doen of leven als haer Leer bereyft / Te vergeefs is al het Preecken, so langhe t' leven tegen Preeck wt ten in moet eenig wesen, schijn voor sijn Bout niet maer breeckt, siet daer Buurman sul-ken middelen als men aen dese luyde ghebrypck heeft strecken nerghens too al om de Christelijcke Kelighe by de onghelooibighe ten spoor te stelle.

Dirck. Buurman ghy loopt te heer dat D. Montanus, hier was hy soude u wel wat anders segghe want hy weet het selben oock wel datmen met de doolende Menschhe die haer selbe Leer saern aenselle in alle minnelijchheyt / en Sachtmoedicheyt moet han-delen / maer dese sijn Hartnechighe Ketter's / en daer moet men al byp anders mede om springhe.

Ian. Gy liebe seght mijn eens / weet ghy noch wel wat een Ketter te segghe is en wie dat Ketter's sijn.

Dirck. Ja ick doch / het sijn Papen Socinianten Pelagiane Arminjane Weder-
doopers

doopers ende alle sette die buyten ons sijn die hoede ick alle te mael booz ketteris.

Ian. Nu hoorz ick wel dat ghy niet en weet als soo int Kon heen ghelijck als ick en al het gemeene volckie/maer en liebe vertelt dit praetie D. Montanus, als gy te Schoon hoven comt en laet hy u eens segge en bewijse wt de Schiztur wat eens ketter te segge is en waer aen dat hy onsepfbaer kan weesen welck een hartmeckich ketter is die by hem selbe beroozdeelt is / en hoe beerde men met de selbe mach handelen en doch mede wat den Apostel daer mede wil te kernen geben als hy sept dat mense na de eerste of tweede bermaningh moet verterpe / en als u l. eens weder ober comt/ghelieft dan het selbe mijn eens te se gge / ober 6 a 7 weecke of als het u l. best te pas comt / op dat ick sijn bewijs eens by mijn selbe mach overlegghe om het toecomeide mijn selbe daer mede te behelpe / want ick moet bekeme / dat / ick noch niet wooten en kan welck / een hartmeckich ketter is /

Dirck. Dat sal wel doen / ick weet wel dat hy my daer van wel goede onder rechtinge sal doen maer ghy praete daer strack / by kants of / D. Montanus, schult was / dat eenighe van onse Gerefomezerde / die lypde schelde ende bespoote / of dat hy daer een behaeghe in hadde en of hy booz hadde de lypde te Kujelweere / maer dat weet ick wel beter want hy Guntse selver de Deminck / ergo / soo heeft hy niet met haer booz als alles goets.

Ian. Watse D. Montanus de Deminck gunt dat is vijfselijh gedaen / als het niet en geschiet tot een dech-mantel om den haet tegens die Persoone daer onder te berberghe ende dat D. Montanus behage heeft / in het quaet doen van eenige tot ons dat en bertrou ick hem int minste niet toe maer dit geloof ick vastelijh hadde D. Montanus, int eerste wat boozsichtiger gehandelt ende wat beschepender bande lypde gespzoche het slecht volck en soude ni nimer meer / soo ongebonde tot gebare hebbe want dit moet ghy wooten / als een Predicant met bermaech soo hart slyelt ende dat int openbaer gelijck of hy een goet en groot werck daer aen gedaen hadde soo meent de gemeene Man dat sy het niet en kunnen verkerbe al maechten se het by wat slechter / want sy houde de Predicante int gemeen booz Zante / al sijn somtwijls quante gelijck nu coztelinge tot onsen is ghebleken ick booz mijn wees tot gront van mijn Ziel dat D. Montanus, soo wat wijfhept van D. Vergeer Geleert hadde als hy wel sien can dat D. Vergeer wijfer is als hy want / ick hebt booz de waerhept hooze segge dat D. Montanus, selbe gefept heeft / D. Vergeer is wijfer als ick maer soo geleert niet maer het waer te wentschen dat D. Montanus, de speulke Pauli bedacht daer hy sept / de kennisse maecht op geblase maer de liefde sticht / en dat hy alsoo D. Vergheer sijn Collega / daer in hadt naegebolcht die het stuch bande selighe soo wel berstaet en sterck / berbedicht als / D. Montanus. Maer op tijt en plaetse en dat met beschepdentheydt / sonder pman int particulier te bzantmercken dat is rechte wijf hept / en het ware te wentschen dat D. Montanus het selbe hadde naeghebolcht tot groot lof van hem selbe / en gherustheydt booz andere / ende Dirck buur ick wil u l. rade als mijn selbe / gheen gemeenschap te hebbe met sulcke onbzuchtbaere wercken der Dufsternisse als daer is spotte en schelden tot sijn eben naeste / maer strafte de selbe lieber ende bzage ons als Rechtshapen Gerefomezerde schuldich sijn / als die weete datter twaelf Huren in den dach sijn / ende dat Godt den enen bzoech roept en den andere laet Jaee sommighe ter Elfen Hur / ende dat niemant comen en kan tot het rechte Geloof ten sy dat Godt hem met sijn gheest ontweerdandelijch / trecke / ende dan nootfaekelijch comen moeten / want de verkerde u terlijcke middelen / als spotte en schelde en kernen niet te weech bzengē. als om pman

die bloo is en niet Edel moedich met het Lichaem in onse Kerck te kuyge ende te doeyn
 beynse dat ist al/ maer laeren wy soo lange met de rechte Aterlijke middelen als vrien-
 delijshet sachtmoedicheyt en wijsheyt en Godts woort ghebruycke aen den doolende
 tot dat Godt gelieue haer op recht doot sijn onmeder standelijke kracht wterlijck
 en innerlijck haer te Bekere/ en laet ons ghebruycken tot dese eynde de lesse Paulus
 Titum Cap. 3. 2. al waer hy seyt dat sy niemant en lastere geen bechters en sijn/ maer
 bescheyde sijn / alle sachtmoedicheyt bewijsende teghen alle mensche/ want oock/ wy
 waer certijcs ontwijs/ Ongehoorszam/ dwaelende in meenegerlep begeerlijckheden/ en-
 de wellusten dienende / in boosheyt en nijdticheydt lebende / hareljck sijnde ende maek-
 hander haetende maer wanneer de goeder tieren theyt Godts onses Salichmakers en-
 de sijn liefde tot de mensche / ver schene is / heeft hy ons Salich ghemaccht niet wt de
 wercken de rechtbeerdicheyt die wy gedaen hadde maer na sijn barmherticheyt/ doot
 het badt der weder Geboorte en vernieuwinghe des Heplighen geest ende op dat ghy
 want spotte en verbolghe en af keert mach kuyge sal ick u. een bederkinghe segge
 over ghelate op het 4 Cap. v. 30 : dan sult ghy selber sien/ welcke de beste luyde sijn die
 spotte en verbolge of die geen die bespot verdrucht en verbolcht worde en op dat gy het
 niet en hergeeren en soude sal ick het selve u l. op een Drieffe stelle/ op dat ghy het al te
 met een na lesse mencht.

Dirck. Ghy liebe doet dat sech op laet ick eens hoorre.
 Ian. Lustert toe de Leert is.

Galate het 4 Cap. het 29 : 30 vers daer hy seyt ghehijck/ te dier tijt die na den blees-
 sche Geboze was verbolchde/ den ghene die na den Geest Geboze was alsoo oock nu /
 maer wat secht de Schrift drijft wt de dienst-maecht met haeren Soone want / de
 Soone der dienst-macht en sal gheensins erbe met de Soone der bype oder weecht dat
 eens dese woorde liebe Barmhertich / Ismael die Geboze was na den bleesche / verbol-
 ghde Isaac die Gebozen was na den Geest / alsoo verbolghe oock nu de bleeselijke
 Mensche de Geestelijke / ten can oock niet anders sijn / want ghelijck Isaac om dat
 hy jongher ende der halve oock swacker was Ismael niet en conde verbolghe : soo en
 kunnen oock nu de Christenen/om dat sy na de weder Christenen Gebozen en swacker
 sijn / de weder Christenen niet verbolghen ende/ dit selve is noch niet veel ander booz-
 beelde betepkent gheweest / want noch Abel en heeft Cain verbolcht noch noe de
 Keuse / noch Loth / de Sodomite / noch Dabid / Saul / noch de ware Prophete
 de valsche / noch Christus ende d' Apostelen / de Schrift Geleerde ende Pha-
 riseen / maer ter Contrary / ja al sijnder eenighe gheweest die t hebben comen doen/
 soo en hebben sy t' nochtans niet ghedaen / als namelijk Dabid / Saul ver-
 bolchde hem als een bloo oft Patrijcs Lant t' Gheberchte : Dabid hem eens of
 twee maal gheereghe hebbende dat hy alleen was / heeft hem moghen Dooden maer
 niet ghelwt / soo sijn huyde de Godtbruchtighen eben als een bloo / en worde van
 de Godloose verbolcht / en soo het somtijds ghebeurt dat sy de Godtloose kunnen
 beschadighen / sy sijn soo beere van sulck te doen / dat sy de selve lieber voznelijck sijn
 ende haere salicheyt soeke want dat hebben sy van haren Dabid Gheleert : ghelijck/
 daerenteghen de andere het van haren Vader Saul Gheleert hebben selfs die te be-
 schadighen / vande welcke sy welvaden ontfanghe hier hebt ghy de Kentenken der
 Godtbruchtighe ende Godtloose / de Godloose sijn Edel / Rijck / Gheleert machrich /
 spotters / verbolghers / wreet / Hoobaerdich / vermaert / ende Cergrich : sodanighe
 ware Cain / de Keuse de Sodomite / Saul de Egyptische Cobenaers / de valsche
 Propheze/

9
Propheete / de Schrif-geleerde / de Pharisfen / Herodes / Pilatus / Annas Capphas /
ende de Philosophen / de Godbzuchtighe sijn onedel / arm / onghelceert / swack / be-
spoor / ghequeelt / breebsaem / Sachtmoedich / ootmoedich / needrich / onbekent / snode
en versacht / nameloos het wtbaechsel ende af snytel der Weerelt / verachtters van
haer eyghen eere maer betrachtters der eere Godts / sy verghelede het quaet met goet
segghen die haer verbloechen / ende volghen het Lam Jesium Christum dooz den
wech des Cruyses ende der deuchden / stelt nu u selve eens soo dantighe volck booz
ooghen liebe Wuur Man ende bedencht oft oock moghelijck is dat sulck volcken / heel
de Weerelt dooz verspropt sijnde / de Godloose dat is de Keusen ende Heere de Wee-
relts onder malkanderen t samen Kottende / souden cunnen verbolghe het welcke in-
dien het onmoghelijck is / ghelijck het boozseker onmoghelijck is soo en twijfel daer
niet eens aen of de gheene die andere om haer Gheloofs wille verbolghe / sijn de
rechte Ismaelite / want sy volghen den aert haers Vaders Ismael maer wat seyt de
Schrifture drijft wt de dienst - maecht ende hare Soone want de Soone des Dienst-
maecht en sal gheensins Erve met de Soone des vrye , wat is de dienst - maecht t is de
Wet soo Paulus selver verclaert / de kindere des dienst - maecht sijn die / die onder de
Wet / dat is onder de Letters / willen sijn : ende daerom verbolghen de ghene die wil-
len lebe onder den Gheest / soo Ismael / Isaac dede / ende op datmen inimmers verstaet
dat sy rechte Ismaeliten sijn soo heroeven sy haer op de Letter des Wets / die de bal-
siche Propheeten ghebidt te dooden valsche Propheete legghense wt booz Kettters / ende
Kettters noemensse / alle die haer van haer in het minste verschille / waer in sy der ge-
nen kinders sijn die daer riepen / wy hebben eenen wet ende na de wt moet hy sterve
want hy heeft hem selven Godts Soone ghemaecte siet ghy wel hoe de kinderen des
wets / de kinderen des geests verbolghen / ende tot dien eynde de wet aantreke / wat
sal nu Sara / dat is de byde ende de gheestelijck Kercke doen / sy en werpt selve den
Soone des dienstmaechts / dat is de Letter dienaar / niet wt / oock en werpt Isaac
Ismael niet wt / want sy en heeft de macht niet : de Godbzuchtighe en woype de
Godloose niet wt want sy en cunnen niet / maer Sara Bidt haren Man / dat is / de
Kercke Bidt Godt / dat sy de verbolghersse de Wet dat is de Letter / ende hare Soone
de verbolghers / wt woype / dat sy gheen Erfgenenamen des Hemelsche Koninck Rijck
sijn / soo en komt het dan de Kercke niet toe de Godloose te woype wt de Erffenisse des
Hemels / maer haren Man Christo / diese wt woype sal met de roede sijns Monts /
als sy segghen sal / gaet ghy vermaledijde In t' Eeuwige Vuur , dit bonnis te strijcke en
komt noch Sara / noch Isaac toe / maer alleen Christo / dat sy dan wel toe sien / wat
sy doen die de Kettters beroozdeelen / want de Kettters en pleghe soo niet bermese te
woype als de Moordenaers / hande Moordenaers hebbe selfs de gheene die haer doen
hanghe noch dicwils goede hoope / ende Bidden der God booz niet denckende dat sy
juyst verdoemt sijn ter Helle / maer die de Kettters omzenghe houden dat de selve van
Godt t' effens berwoype ende ten Centwighe Duur beroozdeelt sijn / het welcke sy alsoo
oozdeelende op den rechter Stoel Christi klimmen / ende dat Schizelijcke bonnis
wt spreken / gaet ghy vermaledijde int Eeuwige Vuur , t welck van niemant anders
dan van Christus / ende niet booz den dach des oozdeels en mach wt gesproke woype
want daerom heet het den dach des oozdeels / om datmen dan ende niet eer sal cunnen
oozdeelen / welcke dat wtbercore ofte berwoype sijn / gelijck als Paulus gheleert heeft
doen sy septe : en oordeelt niet voor den tijt tot dat de Heere comt die de verborgent-
heyte der Duyternisse sal verlichte ende de Raetslaghen der herten sal openbaer maken ,
welcke

welcke woorde by my selve oberweghende / ick niet anders kan segghe dan dat ick alle Menschē vermanē / alser ghesproke worde van ymant te verdoemen als Ketter / dat is als ten Eeuwiche viere verwele / ende van Godt Eeuwich verwoyde sijnde want hoor soo danighe lude hond men de Ketterg / dat sy dan / seg ick / seben mael overlegghe / wat sy beghinne ende sal daerom de hoorgemelde spreucke / op dat gy niet lichtbeerdelijck en oordeelt soo sech ick noch een mael oordeel niet voor den tijt tot de Heere komt , die Int Licht sal brenghe dat inde Duyternisse verborghē is ende den raet der Herten sal openbare.

Dirck. Dat is seker Heerlich ghesprocke en liebe gheest mijn dat eens op Schyft wy sijn toch datelijck aen de Daert ter wijl wy eens Pleystere cunt ghy het wel eens wt Schyibe.

Ian. Dat wil ick gaern doen : sie daer is het soo als ick u l. het gheseyt hebt steeck in u l. sack / en doet daer u urber mede en soo wens ick u l. hoorzts gheluck op uwre Keyts toe meer siens toe.

Dirck. ick heb u l. te Bedancke van u l. goet Geselschap en daert wel.

f 3 n 3 s.